

בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר: ד וַיָּבֵאוּ כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת
כָּל־מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־אִישׁ מִמְּלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר־
הָמָּה עֹשִׂים: ה וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מִרְבִּים
הָעָם לְהֵבִיא מִדֵּי הָעֵבֶדָה לְמְלָאכָה אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: ו וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל
→ בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה
לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלָא הָעָם מֵהֵבִיא: ז וְהַמְּלָאכָה
הִיְתָה דִים לְכָל־הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר:
ח רְבִיעִי ה וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכָמֵי־לֵב בַּעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה

ת"א (ד) איש איש ממלאכתו. שנת 15: מנהדרין סט: ויצו משה. שנת 15: ראש השנה לה. סוטה ג. (ז) והמלאכה היתה דים. שנת מט: 15: רש"י

לו (ה) מדי העבדה. יותר מכדי לורך העבודה: (ו) ויכלא. לשון מניעה: (ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה של משכן לעשות אומה ולהוטר: והוטר. כמו (שמות ח' י"א) והכנד את לבו. (מ"ג ג' כ"ד) והכות את מואב:

העמק דבר

לקחו האומנים מה שכבר הוצא. והא שהביאו רק צבוקה לפי פשוטו הוא משום שדרך האומנים לקבל זרכי המלאכה צבוקר על כל היום, ויש להוסיף לפי שהיה נודע לכל ישראל צבוקר איך הוא נחשב לפני ה' על פי ירידת המן כמש"כ לעיל ט"ו ו', וא"כ יש לפרש צבוקר צבוקר צקרו של צוקר כמש"כ לעיל ט"ז כ"א ע"פ המכילתא, והביאו נדבחה בחחלת עלות השחר למען יהיה לקיטת המן אח"כ בעין יפה, על כן היתה ירידת המן צבוקר גורס להרבות נדבות: (ד) איש איש מומלאכתו. לא נחשוב שראובן בא לומר שציד שמעון העושה ג"כ מלאכה זו הוא ציומר

לפי הלוך, וכאלו קובל שישאר ציד שמעון יומר ח"ו, אלא בא כל אחד לומר שצידו הוא יותר מהלוך: (ו) א"ל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהבייא. לשון המקרא פלא, או היה ראוי לכתוב אל יביאו עוד, או ויכלא העם מלעשות. והנה בר"פ הזורק איתא מנלן דהוצאה מלאכה מדכתיב ויעצרו וגו' אל יעשו עוד מלאכה, ומקשה מנלן דבשבת קאי דילמא בחול ומשום דשלימא ליה עבדיחא ומשני גמר העברה העברה מיוה"כ, וכי תוס' דר"ח מחק כל זו הקושיא והישוב, דאפילו מיירי בחול למדנו שפיר דהוצאה נקרא מלאכה, והכי דריש

הרחב דבר

להלכה צדיני ממונות, וכמו שנאמר דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל (בראשית מט טז), היינו כיהודה בכל המורה כך היה דן מאלית צדיני ממונות, וכדאיחא בפסחים ד"ד הוא דאמר דונו דיני אמר ש"מ מן קאמי:

①

בצפר: ד ואתו כל אינון עבדין: ה ואתו די פקיד יי למעבר לא יעבדון עוד ע הות מסת לבל ע

צהדיא צירושלמי, וגג שלימה. ונראה דבאמת קדש צימוד אלא על ר דשלימה מלאכה, והא איכפת לן אס יהיה זרכי המשכן היה הכנ הקדשו, כדאי' צ"מ ואח"כ מקדישין כדי ומכ"מ ההכרח לעשוה המקדש, וכמש"כ ריש מגילה פ"ג. והנה מי היה רשאי באמת לו הזמנה לאו מילתא ה ואילך לא יעשו לשם עוד, ולכחלה אסו ולהשתמש בהם חול, ו קדושה לא הוהיר כלל ויתומר לצדק הצימ שנעשה מתרומת כסן כלו מהביא גם מה שהרי ע"פ דין מותר לא עשו כי אס ללוך זהו עומק הפשט, ו דהוצאה היא מלאכה, כל זה למ"ד הזמנה הזמנה מילתא אי או שנעשה לשם קודש לחול וע"כ מסרו לצד אל יעשו עוד מלאכה

(א) ובאמת כבר נפלה הבאה לידן ו"ל בזה שיש ממלוקת בו

חומת בזמק צבר
 רבנן ר"ג
 בזמק ישיבת וילאזין
 זניי זייט מלאכות
 בזמן זמאג בזמק
 (בצבור רשומ ברבי) ①

יצאות השבת פרק ראשון שבת

עין ששפט
נה סעודה

3

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

ר"ה מה"י (ר"ה) פטור מן המילה ל' יום
ולפני כה ר' אבהו רבנן בעינן
כפ' כל גומא וולתו רבנן דלאו כ"ה
דמולת' דמ' ספק מה"י ל' יום דך
שם חייב היכא דליבא חיפופי. כגון
היכא דעירוניק היכא דאיבא חיפופי.
ענינים ימות קטנות לפי הכותל
שופט שם עולמו וקרונו ולא יוספו
כמותא ופילוניה מי שמעת ליה. דהי
ר"ה אפילו הי מ' מפיח לרי"ה דך
שם חיוב בבורק. ממות כלמא לנפיח
דך כט"ה דהייב דלא לא נח ככמלמא
מריה המבנים והוציא פטור.
דמתקן כעומד והא לא נפח ככמלמא:
ד' רשותו כלתו מפתח ליה גר.
ומל שחא גבוה ר' ור' יוחנן ד' הו
ר"ה סרטיא ומקילט שאלקין כה
מער לשי' פלמיא רמנה של
עיר שמקלמ' למסורה ומבוארת.
של עיר דמכסין ר"ה אמה המפולשין.
משני דלמתי' ילמלמא: עניש כרת.
זלה המלמא: ונפקל. כהמלמא:
קניה. שמה הרכה קמפני' בעני':
אסטוניה. שלמי המניות שישמיס
שם סקמייה: והמלמא: לקמייה.
פרך אטו כל הי ס' וקעה לאו.
היטו כמלמא דקתי מנא לעיל אינן
לא כרשות היחיד. משום דמתי'
לכה"ר' ללן' לסס' ומלמא: ולא
כר"ה' ד' ללן' דומין לגלגל מדכר
ללא' לילמא דרכים עידי: אין
גושאין ונחתין בתתן. ולמנא לן
מלמלמא כן אלא נמור ד' משום
כרס דנ"ר ז"י
דפוקין לריה וגורן לן' קעה אטו
ר"ה ח' ומה הצריא והכניס פטור.
ח' היל' כמלמא: האלמורה למעלה:
חצר של רבייה. שפומין למנר
מיום רכיש ונחל פחמה לרי"ה וני'
הכניס ויחלס דך המל' לרי"ה:
ומבואות שאינן מפולשין. קלמל
למד קסום ומלמא פמקין ו' וני'
המלמא וילמא דך מנח' לרי"ה:
עירבו: כל הכניס של חר' יחד כמ'
ון לעני מנחי אס עירב' החצרות
המלמא ח' ימיה: ומרתי'. לכניס:
והחלף מן הכניס ונחל וכן מן
המלמא למני': לא עירבו אסורין.
פמי' שביע' מועדות בעלמא והחל'
רשות לנע' ונמלא מולח' מרשות
לכום א"פ' שמתי' ר"ה י' גשוח
סי' למורה להחמיק' של' יולח'
מנח"ה לרי"ה. וכן מלמא לאו
מתוקן ד' רשות הא דנין עירבו
כן לא עירבו ר"ה הי' המלמא
מתוקן לרי"ה חייב' אדם עומד על
האיקופה ונחל מעני העומד בחצר
ונתן לו כ"ו. חם מקום פטור שאבד
למעלה שאלו מעני כרות נלמנו

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

עיר שמקלמ'
של עיר דמכסין

עיר שמקלמ'
של עיר דמכסין

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

לכה"ר'
קמפני'
אינו של
רשות

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

מיד דהתא אמצעי הפך ברה"ה יומר מד' אמות וכל כמה דלא מנה
ליה פטור ובי אמצעי חייב ואע"ג דלפסקי היולט בתי ויניה
מתחלת ד' לסוף ד' אמות ומוענות: לכליל עמא מקום חייב.
אם יעלה מן ד' ויחטא כלן שהי העניו ד' עממות: אצ"י

במבואות המפולשין שבוה צריך להעשות רה"י החמירו שלא יעשה בדין רה"י בצוה"פ אלא בדלתות אבל כשהוא כבר רה"י אף שבקעי רבים רק שנאסר בפרצה אין למילף שגם בזה החמירו שלא יועיל צוה"פ לתקן הפרצה וממילא יש לנו לומר דמועיל צוה"פ כדינו ככל מקום שהוא מחיצה. ולמסקנת התוס' כירושלמי א"צ שום תקון כדלעיל.

ענף ד

76 ותנה המג"א בס"י שע"ד סק"ה הביא הא דהר"י בתוס' שדוקא מה שבוטל לרה"ר אם הוא רחב ד' הוא כרמלית ואוסר גם שאר הגג מצד נפרץ במלואו וכתב וכן משמע ברא"ש חזו"ן שפרש ג"כ ברא"ש שהוא כהר"י בתוס' ובקרבן נתנאל הקשה עליו שברא"ש משמע שאף כשאין בוטל ד' לרה"ר אסור משום שכל הגג הוא בעצמו כרמלית מטעם שהביא מרש"י דכל שאין לו מחיצה אינו רה"י עיי"ש. אבל נראה שהמג"א הוכיח זה מתוס' שכתבו על פרש"י שהוא כהר"י אף שג"כ הביאו לשון רש"י שכתב שכל שאין לו מחיצה אינו רה"י א"כ משמע להמג"א שגם הרא"ש שהביא מרש"י זה הוכחה לפירושו הוא פירוש אחד וכוונת רש"י מפרשי התוס' שאין לו מחיצה אף בעיקרו לא רק במקום זה משום דסברי שגם לרש"י הרה"י עולה ולא המחיצות ולכן מפרש המג"א זה גם ככוונת הרא"ש אף שסתם דבריו. ונמצא שלהמג"א ליכא מחלוקת בזה שנגד המחיצות הוא רה"י והאיסור הוא מטעם פרצה להקל הגשר שאחד המחיצה שהוא כרמלית וא"כ יש להתיר בצוה"פ כדכתבתי להר"י אף כשעוברין עליו רבים דס' רבוא. אך להחולקים על המג"א דתם הפמ"ג והק"ט שאסרי אליבא דהרא"ש אף בבליטה משהו וכדמשמע פשוט לשון הרא"ש. וכן פוסקין לחומרא מסתימת הפוסקים ולכן אף אם שם נוטה שיש להקל מטעם שכתב בבאור הלכה בס"י שמ"ה בסעיף ט"ז שיש לצרף שיטת מסקנת התוס' שלמעלה מעשרה הוא מקום פטור אף ברוחבו ד' והגרא"ש שם בס"ק מ"ג הביא שכן דעת הרמב"ם ורשב"א וגם דעת רש"י ותוס' בדף צ"ח גבי זיו ארבעה למעלה מעשרה ומשמע שכן פוסק הגרא"ש וכן הביא המ"ב בשם הא"ר עיי"ש. מ"מ על הגשרים שעולים יותר מד' אמות בגובה עשרה טפחים ורחבים ט"ז ורבים של ס' רבוא בוקעין אפשר הוא רה"ר דבזה אפשר סברי כהרא"ש שהוכיח מרש"י להחולקים על המג"א שאין הרה"י עולה אלא המחיצות וכדסובר כן הרמב"ן שהבאתי לעיל וכיון שאין ניכרות אין עולין וא"כ אפשר הוא גם רה"ר. אך אפשר שגם לשיטתם בהרא"ש אינו רה"ר דל"ד לארעא סמיכתא כיון שנראה לכל שעומד באויר למעלה מעשרה וא"כ יהיה להשיטות

שהביא הגרא"ש שאף במקום ד' הוא מקום פטור למעלה מעשרה יהיה מקום פטור. ולהרא"ש יהיה זה רק כרמלית אבל יצטרך דלתות כדלעיל. ועיין בנוב"ת ס' מ"ב שבגשר אוסר מטעם פרצה והוא כדבארתי להר"י ואף להירושלמי אפשר היה שם בעובדא דידיה סמוך להמיר בתוך עשרה שהיו כרמלית. וכן משמע שסובר גם שמתבטלין המחיצות ע"י בקיעת הרבים אך משום שלא היו ס' רבוא לא מתבטלין כדהביא מהמג"א ולהרמב"ם הוא משום שגם מחיצות דבידי שמים לא מתבטלין עיין שם ולא כתב שאין שם המחיצות משום שלא ניכרין המחיצות אם כן ראייה מהנו"ב שגם בלא ניכרין הוא רה"י בעצם וגאסר רק מדין פרצה לכרמלית וא"כ הוא כהר"י בתוס' ואולי סובר שגם הרא"ש סובר כן כדכתב המג"א. וכיון שהוא מטעם פרצה יש להתיר בצוה"פ אף אם בוקעין ס' רבוא כדכתבתי לעיל.

אבל למעשה אם בוקעין ס' רבוא יש להחמיר כיון דיותר נוטה בדעת הרא"ש כהחולקים על המג"א וא"כ אפשר שהוא גם רה"ר ואף אם הוא כרמלית כיון שבקעי ביה רבים כמו ברה"ר הא בארתי שצריך דלתות וגם יש להחמיר שיהיו ננעלות בלילה. אבל הא פשוט שלפי החשבון אין בכל גשר ס' רבוא עוברים בכל יום דכשנחלק העוברים ושבים על כל הי"ג גשרים שיש במאנהעטן ועוד דרכים של החפירות הנקראים טונעלס לא יהיו ס' רבוא עו"ש בכל גשר ואפילו בגשרים היותר בעו"ש עליו. וא"כ למאי דנהגינן להקל כהשיטות שמצרכי ס' רבוא לחשיבות רה"ר יש להתיר בצוה"פ על הגשרים אף אם נימא בדעת הרא"ש כהחולקים על המג"א.

ענף ה

77 אבל בענין הס' רבוא נלע"ד דבר חדש והוא נכון ומוכרח דהא לכאורה תמוה טובא מה שהמחבר בס"י שמ"ה סעיף ז' כתב בשיטת הי"א שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רה"ר הא לא נמצא לשון זה בדברי בעלי שיטה זו אלא שיהיו שם בעיר ששים רבוא כדאיתא ברש"י עירובין דף ו' שכתב רה"ר משמע רחב ט"ז אמה ועיר שמצויין בה ס' רבוא וכן הוא ברא"ש שם וגם בדף ג"ט כתב רש"י סך הס' רבוא רק על העיר עיי"ש. ואף שלענין ירושלים כתב רש"י בדף ו' ויש בה דריסת ס' רבוא ג"כ צריך לפרש על העיר לא על כל רחוב ורחוב. איברא דבלשון התוס' שבת דף ס"ד איתא דאין מבואות שלנו רחבות ט"ז אמה ולא ס' רבוא בוקעין בו ובר"ן שם בשם ס' התרומה איכא ממש שיהיו ס' רבוא עוברים שם בכל יום כלשון הש"ע. אבל הנה בלשון התוס' אדרבה משמע שקאי על

העיר שלכן כתבו בלשון יחיד בוקעין בו בלשון רבים בוקעין בהן כמו שכתבו בל דאין מבואות רחבות וא"כ הוא כמוכרח ש קאי על העיר דאם היה בעיר ס' רבוא ו שלא בכל מבוי ומבוי הוא כל המבואות הו אמה רה"ר. וא"כ אפשר שגם כוונת ס' הו הוא על העיר דמתוס' נשמע גם לס' הו הוא תמוה טובא דהא הילפותא הוא מד שמסתבר שלא היו עוברים כל הששים רבוא ורחוב אלא שהיו במחנה שהיתה י"ב מי מיל ששים רבוא ויש למילף שבעיר י בשטח כזה זכ"ש בפחות בשטח זה שיש רבוא אף שאין עוברים ששים רבוא בכל ר גמי הוא רה"ר. ומסברא נדמה שאף עיר תושבים ס' רבוא אבל בצרוף עם הנכנס בכל יום יש ס' רבוא גמי הוי רה"ר דמאי כוונת רש"י בדף ג"ט במש"כ שלא היו המיד ס' רבוא של בני"א עיי"ש שהשמי שיהיו התושבים שלה דוקא ס' רבוא אלו צרוף הנכנסים הם ס' רבוא גמי הוא ו מנא לן למילף שיצטרכו הס' רבוא ל יום בכל רחוב ורחוב. ואף זה שיהיו בחו הרחובות כולם ס' רבוא גמי אולי אין למ לא היו במדבר כל הס' רבוא ביחד בחו היו הרבה מהן באהלים ויש למילף רק ע יחד עם אלו שנמצאו בבתיים ס' רבוא שיש שיהיו גם בחצרות יחד גמי יהיה רה"ר אולי כיון שלא מסתבר לצרף אלו שבאה השעור של ס' רבוא שיהיו בחצרות וגם שמהסך שהיו במדבר יחד עם הטף בחצרות ס' רבוא אבל למילף שיעברו ורחוב זה ודאי אין למילף. ואף שרץ דף צ"ו כתב על מה שאיתא שם ומחנה הואי פי' שהיו הכל מצויין אצל משה רב מסתבר שהיו בכל יום הס' רבוא אצל בכל יום הקהילו את העם כ"א בעת ו הצוצרות ואם בכל יום היו שם כל העו צריכים לחצוצרות. וגם הא משמע שכל מ היו רה"ר דבכ"מ הוזכר שרה"ר מדמין ל והדגלים היו במחנה ישראל ולא במחנה צריך לפרש בכוונת רש"י שמפרש טעם שמשא הוה יתיב במחנה לויא שהוא ש הוא רה"ר ולא באהלו שהוא רה"י ש שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו ולא זה בבית אלא בתוך שהוא מקום מרווח הרה"ר של מחנה לויא אלא מאותו הטעם

אגרות שג"ג או"ח חלק א' ס' ט"ז

מקום פטור רא"ש יהיה עיל. מטעם פרצה אפשר היה עשרה שהיו ין המחיצות ו ס' רבוא הוא משום בטלין עיין משום שלא שגם בלא זדין פרצה סובר שגם זהו מטעם ין ס' רבוא

יש להחמיר ו על המג"א ווא כרמלית ורתי שצריך בלילה. אבל בוא עוברים ל כל הי"ג ל החפירות ש בכל גשר וא"כ למאי א להשיבות פ אם נימא

חדש והוא זה שהמחבר שכל שאין רה"ר הא אלא שיהיו עירובין דף זיר מצויין ז בדף נ"ט עיי"ש. ואף בה דריסת על כל רחוב ס"ד איתא א' ס' רבוא איכא ממש לשון הש"ע. שקאי על

העיר שלכן כתבו בלשון יחיד בוקעין בו ולא כתבו בלשון רבים בוקעין בהן כמו שכתבו בלשון רבים דאין מבואות רחבות וא"כ הוא כמוכרח שהס' רבוא קאי על העיר דאם היה בעיר ס' רבוא בוקעין אף שלא בכל מבוי ומבוי הווי כל המבואות הרחבות ט"ז אמא רה"ר. וא"כ אפשר שגם כוונת ס' התרומה נמי הוא על העיר דמתוס' נשמע גם לס' התרומה. וגם הוא תמוה טובא דהא הילפתא הוא מדגלי מדבר שמסתבר שלא היו עוברין כל הששים רבוא בכל רחוב ורחוב אלא שהיו במחנה שהיתה י"ב מיל על י"ב מיל ששים רבוא ויש למילף שבעיר שהיא ג"כ בשטח כזה וכ"ש בפחות בשטח זה שיש בה ששים רבוא אף שאין עוברין ששים רבוא בכל רחוב ורחוב נמי הוא רה"ר. ומסברא נדמה שאף עיר שאין בה תושבים ס' רבוא אבל בצרוף עם הנכנסים בתוכה בכל יום יש ס' רבוא נמי הוי רה"ר דמאי שנא. וזהו כוונת רש"י בדף נ"ט במש"כ שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בנ"א עיי"ש שהשמיענו דא"צ שיהיו התושבים שלה דוקא ס' רבוא אלא דאף עם צרוף הנכנסים הם ס' רבוא נמי הוא רה"ר. אבל מנא לן למילף שיצטרכו הס' רבוא לעבור בכל יום בכל רחוב ורחוב. ואף זה שיהיו בחצוצות בצרוף הרחובות כולם ס' רבוא נמי אולי אין למילף דאולי לא היו במדבר כל הס' רבוא ביחד בחצוצות דאולי היו הרבה מהן באהלים ויש למילף רק שיהיו בעיר יחד עם אלו שנמצאו בבתי ס' רבוא שיש האפשריות שיהיו גם בחצוצות יחד נמי יהיה רה"ר. אך בזה אולי כיון שלא מסתבר לצרף אלו שבאהלים ילפינן השעור של ס' רבוא שיהיו בחצוצות וגם אולי אמדו שמהסך שהיו במדבר יחד עם הטף ונשים היו בחצוצות ס' רבוא אבל למילף שיעברו בכל רחוב ורחוב זה ודאי אין למילף. ואף שרש"י בשבת דף צ"ו כתב על מה שאיתא שם ומחנה לוייה רה"ר הואי פי' שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו נמי לא מסתבר שהיו בכל יום הס' רבוא אצל משה דלא בכל יום הקהילו את העם כ"א בעת הצורך ע"י חצוצרות ואם בכל יום היו שם כל העדה לא היו צריכים לחצוצרות. וגם הא משמע שכל מחנה ישראל היו רה"ר דבכ"מ הווכר שרה"ר מדמין לדגלי מדבר והדגלים היו במחנה ישראל ולא במחנה לוייה וא"כ צריך לפרש בכוונת רש"י שמפרש טעם ע"ז שאומר שמשנה הווי יתיב במחנה לוייה שהוא בחוץ מקום שהוא רה"ר ולא באהלו שהוא רה"י שהוא מטעם שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו ולא היה אפשר זה בבית אלא בחוץ שהוא מקום מרווח וא"כ אין רה"ר של מחנה לוייה אלא מאותו הטעם שכל המחנה

היה רה"ר וא"כ אין למילף שיצטרכו לעבור בכל רחוב ורחוב ס' רבוא. ולכן אני אומר שודאי סגי בזה שישנם בעיר ולכל היותר שישנם ברחובות כל העיר ס' רבוא שזה הוי כמו במדבר במחנה אבל ממילא יש חלוק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים דבדרכים אם אין עוברין שם ששים רבוא הרי ממילא ליכא שם ס' רבוא לכן בהכרח שיעברו שם ס' רבוא. ויהיה מה שמצריך הש"ע להי"א שיהיו ס' רבוא עוברין בו בדרכים דוקא. ובאם הוא ברחובות העיר שאירי בריש הסעיף יהיה הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב ומה שנקט הש"ע לשון כזה שיותר משמע שיהיו עוברין בו באותו מקום לבדו כל הס' רבוא הוא בשביל דרכים שמחוץ לעיר ששם צריך שיהיו עוברין בו באותו הדרך לכן לא חש למינקט לשון זה כיון שיש לפרש לשון זה ברחובות העיר על העיר אף שהוא בדוחק כיון שהוא לשון מרווח על הדרכים.

וא"כ יש להסתפק בהגשרים שהולכים ממאנהעטן לברוקלין אם יש להחשיבם שאינם מהעיר משום שהם חוץ לעיר או יש להחשיבם מהעיר מפני שהוא גם לתשמישי העיר שיש שם איצטבאות לישב שם ומקומות לטיול ואם הם מהעיר נחשבו כיש שם ס' רבוא בזה שבכל העיר יש ששים רבוא במאנהעטן, ואם נחשבו שאינם מהעיר הרי צריך חשבון הששים רבוא בכל אחד לבדו כמו בדרכים שאין שייך לצרף להם אלו שבעיר, וזה הא ליכא לפי החשבון כדלעיל. ואם נחשבו מהעיר שא"כ הוא כיש שם ששים רבוא יש לנו להחמיר שיעטרך דלתות וגם ננעלות בלילה כדבארתי לדעת הרא"ש אליבא דהחולקים על המג"א. אך כיון שאפשר שאין להחשיבם מהעיר שאז אף להרא"ש אליבא דהחולקים על המג"א סגי בצוה"פ ולהר"י בתוס' לכו"ע סגי בצוה"פ אף שיש שם ס' רבוא ולהמג"א גם להרא"ש סגי בצוה"פ אף ביש שם ס' רבוא וכן הוא לנו"ב, ולהתוס' במסקנא שהוא כירושלמי מותר אף בלא תקון לכן היה מקום להקל שיסגי בצוה"פ על הגשרים להתיר במאנהעטן אף שיש שיטה גדולה לאסור.

(וראיה גדולה למה שבארתי דלא בכ"מ צריך שיעברו שם ס' רבוא דהא בעירובין דף כ"ב איתא ואפילו במעלות בית מרון הוא רה"ר ופרש"י שמהלכין בה בזא"ז ולא שנים יחד וא"כ אף אם ילכו בלא הפסק כל הכ"ד שעות של המע"ל לא יעברו ס' רבוא ומ"מ הוא רה"ר ותייבין עליו אף

רש"י הא מצריך שיהיו ס' רבוא. ולכן צריך לומר כדבארתי שבעיר סגי בזה שיש ס' רבוא בכל העיר וגימא שמעלות בית מרון היה בעיר. ואף שבר"ה דף י"ח פרש"י הדרך קצר ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה שהעמק עמוק משני צידי הדרך עיי"ש צריך לומר דלא דק שם כ"כ כיון שאין נוגע שם וקראו דרך אף, שהוא מרחובי העיר וגם בל"ו הא מוכרח לפרש שהיה מרחובי העיר דהא רה"ר צריך שיהיה ברוחב ט"ז אמה ואם היה דרך בעלמא כיון שקצר כ"כ לא היה שייך להיות רה"ר ולכן צריך לומר שהיה מרחובי העיר והיה רוחב הרחוב שהוא בין החצרות והבתים שמשני הצדדין ט"ז אמה והיה מקום ההלוך רק קצר מאד באמצע הרחוב ומשני הצדדין עד החצרות והבתים עמק עמוק וזה ג"כ הוא בדין רה"ר דאולי היה ראוי קצת לתשמיש להעוברים במשאות ואף שאלו הצריכים להרחוב דט"ז הם מועטים מ"מ הוא רה"ר בצרופי הס' רבוא של כל העיר כדבארתי. אבל אם היה בדרך ודאי אין להחשיבו שהוא רוחב ט"ז בשביל המועטין שמשתמשים שם.)

אך הנה לעומת זה שכתבתי שיש מקום להקל הא איכא שיטת הרשב"א הובא בב"ה ט' ס' שמה"ס ק"ז בסרטיא ופליטא הוא רה"ר אף בעיר שמוקפת מחיצות ודלתותיה נעולות וכן איתא בבעה"מ בעירובין דף כ"ב בשם הר' אפרים דרה"ר לא מיערבא אפילו בדלתות נעולות ויש סוברין שאף שאינו רה"ר הוא עכ"פ כרמלית כדחובא בתה"ד ס' ע"ג ואף שהתרה"ד עצמו סובר שהוא רה"י מ"מ יש שיטה האוסרת ומשמע שכן סובר גם רש"י בדף ק"א שכתב לענין ירושלים אבל עכשיו דדלתותיה ננעלות לאו רה"ר שאינה כדגלי מדבר שהוא דרך פתוח כל שעה עיי"ש ולשון זה משמע שאינו רה"י דהא רק מחמת שאינה דומה לדגלי מדבר הוא הפטור שזה עושה רק שלא יתחייב בדין רה"ר כדאשכחן לשון זה ברה"ר מקורה אבל לא יעשה מה שאינה דומה לדגלי מדבר בדין רשות היחיד. איברא דלשון רש"י דלעיל מזה שכתב שהיא כולה כחצר של רבים שלא עירבו דהואיל ודלתותיה ננעלות בלילה מערבין את כולה משמע שהוא רק משום חסרון עירוב וביותר מפורש הוא ברש"י ד"ו שכ' אבל נעילת דלתות משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכ"ז שלא עירבו היא כרמלית עיי"ש כדחוכיה התה"ד מרש"י אבל עכ"פ מרש"י של דבור זה שכתב דל"ד לדגלי מדבר משמע שהוא כרמלית ולא מהני עירוב. וצריך לומר שהם שתי לשונות ברש"י.

ולכאורה מוכרח שבירושלים לא היה מועיל עירוב דאם היה מועיל עירוב מ"ט לא עירבו בירושלים הא משמע בדף ס"ח שיש לעשות עירוב ומטל זה על חכמי העיר ודוחק טובא לומר דידוע היה שבאותה שעה שהביאו חכמים ממעשה בשוק של פטמים שהיה בירושלים שהיו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שע"ג הפתח לא היה עירוב מצד איהו אונס. וא"כ אולי יש לנו להחמיר כיון שלהרשב"א ור' אפרים שבבעה"מ הוא גם רה"ר ולהגדולים שהביא התה"ד וכן הביא ממרדכי ברש"י אפרים מרעגענשבורג הוא עכ"פ אסור מדין כרמלית וכן הא הוכחתי שגם רש"י בחד לישנא סובר שהוא כרמלית וגם הא איכא ראייה גדולה לשיטה זו. ומה שעשו תיקונים לעיריות שביוראפ ולא החמירו בסרטיא ופליטא לשיטות אלו אין ראייה דלא היישנין להו אלא שהוא משום שנהגינן להקל שצריך ס' רבוא ובעיריות הא לא היו ס' רבוא גם בסרטיא ופליטא ולכן אף שנחמיר כהרשב"א ור' אפרים שאין מועיל לרה"ר אף מחיצות גמורות לא היה שייך להחמיר בהו. וכן לא היו אף כרמלית לשיטות הגדולים שבתה"ד ולשון אחד שברש"י דרך ברה"ר של ששים רבוא שהוקף במחיצות סברי שאף שאינו בדין רשות הרבים הוא בדין כרמלית כמו בירושלים דגם הם סברי כהרשב"א שרה"ר אף כשהוקף במחיצות לא נעשה רה"י רק שפטורין משום דל"ד לדגלי מדבר וא"כ הוא כרמלית כדאיתא ברש"י וא"כ בפחות מס' רבוא שאינו רה"ר מועילין המחיצות וגם רק צוה"פ לעשות לרה"י. אבל בעיר גדולה שס' רבוא מצויין בסרטיא ופליטא שלו שזה לא היה כלל בעיריות שביוראפ שעשו התקונים כמפורש בכל הראשונים והפוסקים אין לנו מנהג להקל בזה וא"כ יש לנו להחמיר כיון שמצינו הרבה ראשונים שאסרין ויש ראייה גדולה לדבריהם כדלעיל.

וגם הא אף לפי ראשון דרש"י שכן סובר התה"ד שבמוקף מחיצות ליכא שום איסור והוא בדין רה"י אף בעיר שט' רבוא בוקעין בה נמי הא מוכרחין לומר שירושלים עכ"פ היתה אסורה משום שלא עירבו שתמוה טובא מ"ט לא עירבו כדקשתי שדוחק לומר שאותה שעה לא היה דאף על שעה אחת תמוה מ"ט לא עירבו. ולכן אולי מכיון שבאין לירושלים מכל המקומות ברגלים וגם בכל השנה להקריב קרבנות ולאכול מע"ש חששו לשמא יראו אנשים ממקומות שלא יהיו מתוקנים במחיצות כמו ירושלים ויטלטלו גם שם לפיכך לא עירבו כדי שיהיו אסורים גם בירושלים דכ"ז שלא עירבו הרי גם חצר אסור ככרמלית. ואם כן

גם במאנהעטן שהוא עיר שבאין ממקומו שא"א שם לתקן וגם סמוכים לה בתון מקומות שלא יוכלו לתקן, אין לתקן וי גם במאנהעטן כדי שיהיו אסורים גם ו לא יבואו לטלטל גם במקומות שא לתקן. ונמצא שאף לדידהו משמע שאין להי במאנהעטן אף אם יכולין לתקן.

ענף 1
 והנה יש עוד שיטת הריטב"א בשם שאיכא שעור בגודל רה"י במשך האורן שהוא כל שאין המחיצות נראות לעומד אך למה שרוצה המ"ב ס' שמ"ו סעי' הלכה לפרש דברי הרמב"ן שהוא רק שלא נעשו בידי אדם ליכא חשש זה. ברשב"א בדף כ"ב מפורש שיש שעור לג וא"כ הוא גם במחיצות שנעשו בידי אדם שהריטב"א מפרש כן ברמב"ן. אך מסת שיש בזה שעור ידוע מגמ' בכורות דף ג' מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה בהמה רועה ט"ז מיל ומפרש בגמ' דקים' דשיתסר מילי קא שלטא ביה עינא דרו וא"כ מש"כ הרמב"ן שיהיה ניכר לעומ הוא ל"ב מיל ושטח כזה אולי ליכא וא"כ הוא רה"י גם לשיטה זו ואף שלא נרא מצד הבתים מסתבר שלא יתבטל בזה הרה מהמחיצות. ואף שהרשב"א משמע דלא מן שנראין דלכן אסיק בצ"ע כמה הוא ה ספקו מוציא מידי פשיטותא דרמב"ן שהוא בשעור שנראין. אבל הריטב"א לא ו לעומד באמצע רק לשון תוך המחיצות מ בעומד אצל המחיצות מצד אחד צריך י השני וא"כ הם רק ט"ז מיל וכדי שלא יו מלשון הריטב"א בשם הרמב"ן ללשון הנמו הרמב"ן גופיה מסתבר שכן מפרש הרינ שעומד באמצע שכתב הרמב"ן שכוונתו המחיצות ולא דוקא באמצע ממש אלא המחיצות קרא לשון באמצע. אבל אפשר דוקא שהם ל"ב מיל וכן הא מסתבר דכיו באמצע נראין המחיצות יש להחשיב בין המחיצות לרה"י וממילא גם לכו"ע דאין שייך להתחלק בדיניו לאלו מלאל שסתם הריטב"א וכתב לשון תוך המחיצות לעומדין באמצע ולא כתב בפירוש מן זה מאליו. ולכן אם ליכא ל"ב מיל הו לשיטה זו. אבל אם איכא ל"ב מיל יש גם לשיטה זו ביש ס' רבוא בעיר וכו

חידושי הרמב"ן

לרבנו משה ב"ר נחמן ז"ל

למסכת עירובין

יוצא לאור בפעם הראשונה בשלמותו ע"פ כתבי-יד
עם הערות ומראי מקומות

מאת

הרב אהרן יפה'ן

י"ד הרב הרצוג" — איחוד מפעלים תורתיים ספרותיים (אמ"ת)
הוצאת מכון התלמוד הישראלי השלם
ירושלים עיה"ק תשל"ג

במקום רבים, והעולה מר הגמרא שלנו כתבתי למעלה ברור ומבואר.

פרק חמישי: ביצד מערבין

ד[נט, ע"א] מתני' עיר של יחיד ונעשית → של רבים. פרש"י ז"ל עיר של יחיד היינו שאין בה ששים רבוא בני אדם²⁵⁵ וקרי לה של יחיד לפי שאין בה רשות הרבים, מפני שעמה מועטין²⁵⁶ ולא דמיא לדגלי מדבר ונעשית של רבים שניתוספו בה דירין²⁵⁷; וזה הענין בכמה מקומות פירש אותה שאין רשות הרבים גמור' אלא בעיר שיש בה ששים רבוא. ולא ידענו מנין לו לרש"י כן שלא הוזכר בתלמוד בשום מקום, אבל בהלכות גדולות נמצא²⁵⁸ כן והרי הדבר תלוי באילנות גדולות²⁵⁹. ומ"מ אנו תמהים אם כן בתחלת מסכת שבת²⁶⁰ ששנו בבבלייתא ארבע רשויות לשבת

בן לוי הל' כר' יוחנן בן גוריו, ומקשינן עליו לא כן א"ר יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי הלכה כדברי מי שהוא מיקל בהלכות עירובין ומר ר' יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע יחיד אצל חכמי' לא אתא ר' יעקב בר אחא רב אידי בשם רבי יהושע ב"ל הלכ' כר' יוחנן בן גוריו, ואפי' חכמי' חלוקין עליו וכאן תהא הלכה כר' יהודא ואפי' חכמי' חלוקין עליו. שמואל אמר הלכה כדברי המיקל בהלכות עירובין, א"ל ר' חייא בר אשי כגון ההיא דתנינן תמן וכן גשרים מפולשין מטלטלין תחתיה בשבת דברי ר' יהודה וחכמים אוסרין, א"ל לא לעירובין אמרתי אלא למחיצות (עו). סבר כהנא כהדא דשמואל לפום כן צריך מימר אין הלכה כר' יהודה עד כאן הסוגיא הוו.

והנה כולם בין לשמואל²⁶⁴ בין לרבי יהושע בן לוי לשאר האמוראי כולם סבורים הלכה כדברי המיקל בעירובין, ואפי' יחיד

הגהות הגרא"י: (עו) הק"ע בירושלמי מגי' ולא למחיצות ומפרש כן א"ל לא. פי' דבהא דוכן גשרים אין הל' כר"י, אך מכיון שהרמב"ן גורס כן ע"כ מפרש הדברים בתמי' לא לעירובין אלא למחיצות אמרתי, וזאי שאמרתי רק בעירובין.

דעת שמואל בבבלי פ, ב לכאורה סתרי להא דירושלמי עיין לעיל בדברי רבינו ובהערה 234. 255 ברש"י לפנינו: שלא היו נכנסין בה "תמיד" ס' ריבוא. ועיין במחבר ס'י שמה ס"ז שאין ששים ריבוא עוברים בכל יום. וזה מתאים עם לשון רש"י לפנינו (ועיין במתני' מנחות צט, ב דרב יוסי איה ליה דכל יום ויום מקרי תמיד ומשם למד רב יוחנן לענין מצוות לימוד התורה), מיהו גירסת הריטב"א: כל שאין נכנסין תדיר וליכא ראייה דכל יום ויום (עיין לקמן הערה 257), והנה לגירסת רבינו שאין בה ששים רבים בפשוטו משמע ולדין עיר של רבים לא סגי בעוברים או נכנסים שם ששים ריבוא בכל יום אלא דיחיה ששים ריבוא דירין בתוך העיר כאחת, וצ"ע, ועיין במ"ב שם ס"ק כד ובשהע"צ אות כה. 256 ממלת "וקרי עד מועטין" אינו מלשון רש"י אלא לשון רבנו. 257 וברש"י לפנינו: או נקבעו בה שווקים אך ברש"י על הרי"ף איתא כגירסת רבינו ולפי הגירסא שלפנינו בודאי א"א לומר כמו שמשמע מדברי רבינו (עיין לעיל הערה 255) דבעינן שיהיה ששים ריבוא דירין בתוך בעיר, ועיין בראב"י וברא"ז שרבו אנשים בעיר בבנותיה שבסביבותיה הרגילים לבוא שם לסחורה עד אשר עלו לס' ריבוא. וזה מתאים עם הגירסא שנתוסף בה שווקים ועיין בבה"ל ס'י שמה ס"ז שהביא ריטב"א בסוגיין שהתמיר לדעת רש"י דבכל שבתחילתה נתיישבה ככרכים ושווקים גדולים להיות רוכלת העמים זו היא של רבים (אף בזמן שאין נכנסים לה בפועל ששים

ריבוא כדהוכיח מירושלים) וכן הביא מש"ג בשם הריא"ז (והוא לפנינו בפסקי הריא"ז פ"א ה"ח, ופ"ה ה"ה) ומר"ן שבת ו, ב בשם הרא"ה ע"ש ושם מוסבר יותר דשישים ריבוא שיהא רגיל שבדרך זה יעבור ששים ריבוא אנשים אפילו אינם כאחד. ומרכיבו לא משמע הכי ובמשכנות יעקב קכ דף קז ע"ב דייק דהסמ"ג וסמ"ק תרומה ורוקח ומהר"ם מרוטנבורג בתשובה מובאים במרדכי דחולקים על הריטב"א וסייעתו כדעת רש"י ובעינן ס' ריבוא בוקעין בה. 258 מובא גם בתוס' עירובין ו, א ובשאר הראשונים, ועיין בבית אפרים תשובה כו ובמשכ"י דף קכו, א דאינו בהדיא בכה"ג והב"א רצה לדייק מלשון הבה"ג דכתב לא מיבעיא רה"ר דאורה מלכא הוא, ע"ש בארוכה. 259 וכשיטת רש"י ובה"ג תוס' (כן איתא בכ"י שמה ועיין במשכ"י דף קז, א אריכות בזה) הרי"ש פ"ק דעירובין אר"ז וראב"י רי"ד וריא"ז בסוגיין (שפירשו הך דעיר של רבים דוקא ששים ריבוא) סמ"ג סמ"ק תרומה ורוקח ומהר"ם מרוטנבורג ורבינו ירוחם (שכתבו שאין רה"ר בזמן הזה), ואלה שדעתם כרבינו הרשב"א ובריטב"א ר"ן ה"ה והמאירי והרמב"ם וכן דייק המשכ"י קז, א עמ' א דעת הרי"ף והר"ז ומה שמנה במשכ"י דף קח, א ובארוכה קכט, א הרשב"ם כדעת רבינו ע"ש, צ"ע דברא"ז הביא דרבינו שמואל מפרש הך דעיר של רבים כרש"י ולדינא הוא ב' דעות במחבר ס'י שמה ס"ז ובמג"א וט"ז נקטו להקל. אך המשכ"י התמיר וכן כתב הבה"ל דיי"ש

היאך לא אמרו סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשות זהו רשות הרבים גמורה, והוא שיעברו שם ששים רבוא אי נמי ליתני בכרמלית ים ובקעה ואסתגית ומקום שאין בו ששים רבוא, וכי תימא במקומות קא מיירי באינשי לא מיירי, והא אתמר התם²⁶¹ ולתני נמי מדבר דתניא איזהו רשות הרבים סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין ומדבר, ותרצי אמר אביי לא קשיא כאן בזמן שהיו ישראל במדבר כאן בזמן הזה, אלמא בדיירין נמי איירינן בברייתא. ועוד מדקא אמרי' מדבר בזמן שהיו ישראל שם הוי רשות הרבים ובזמן הזה כרמלית, מכלל דעיר ואיסטריטיאות אע"פ שאין בהם ששים רבוא הוה רשות הרבים, כיון שהדרכי' כבושין ובני אדם עוברין בהם דטעמא דמדבר משום שאין שם דרך כבושה ולא מכוונת לילך בה לשום מקום, ודמי לבקעה שהיא רשות היחיד לשבת.

ור"ש עצמו כתב שם מדבר בזמן הזה אין מקום הלוח לרבים הדולכי מדברות לא שכיחי. ומינה דדרכים ועיירות דשכיחי אע"ג דלא הוה תמן ששים רבוא, ושמא דעת הראשונים לומר

שהאיסטריא שהיא כבושה חוץ לעיירות והולכים ממנה מעיר לעיר וממדינה למדינה עד סוף כל העולם, אין מדקדקין בה בעוברין עליה ששים רבוא, דהא דכ"ע הוא, אבל בתוך העיר אין שם רשות הרבים בלא ששים רבוא דתהוי כדגלי מדבר²⁶², וגם זה אינו מחזור. ועוד מדקדקין עליו בתוספות²⁶³, שהרי מדבר כפלי כפלים היו בו אנשים ונשים וטף וערב רב, והם מתרצים קושיא שלהם וז"ל כיון דממשכן גמרי' לכל מילי דשבת מן המגין שהוזכר בתורה ילפינן. ואין התירוץ נכון שהרי כתוב ויבאו האנשים על הנשים²⁶⁴, ועוד ליבעי ששים רבוא מבני עשרים ועד ששים²⁶⁵. וסוף דבר אין לנו אלא מה שמוזכר בתלמוד רשות הרבים. שש עשרה אמה דגמרינן ממשכן, כדאיתא בפרק הזורק²⁶⁶ ושאינו מקורה כדאמרי' בפרק קמא דשבת²⁶⁷ אבל דיוורין לא ילפינן, הילכך כל מבוי שמפולש בשני ראשין ומכוון²⁶⁸ עד חוץ למדינה²⁶⁹ ורחב שש עשרה אמה הוא רשות הרבים גמורה בכל עיירות ובכל כפרים שבעולם.

וכיהו לרבי יהודה דסבר שתי מחיצות

ע"ז הוקשה לרבינו דהא כיון דנשים נמי בכלל הבאה הן דכתיב ויבאו הנשים א"כ במחנה לויא היתה יותר מסי' ריבוא, ואמאי נקטינן בסי' ריבוא רה"ר. וגם המשכ"י שם עמד בקושיא זו של רבינו ור"ל דנשים הביאו רק ביום ראשון ע"ש ובוה רצה ליישב דלא קשיא נמי מטף דלא היו בכלל הבאה. והביא שם סמ"ק דבאמת בעינן נשים וטף לפי ערך, ועיין בהערה הבאה. 265 לפמשי"כ בהערה הקודמת בשם המשכונות יעקב ל"ק דבהבאת ליכא דין דדוקא מכ' עד ס' ובכוונת רבינו צריכין לומר דהקשה מתורת נפשו אי למדין מהבאה למחנה לויא א"כ אף נשים בכלל. ואי דגמרינן ממספר הקבוע בתורה למנין בני ישראל א"כ דוקא מכ' עד ס' והבן, וצ"ע. 266 שבת צט, א. 267 שם ה, א. 268 מבואר מלשון רבינו דרה"ר עקומה לאו רה"ר דבעי דוקא מפולש ומכוון וכן איתא ברש"י ו, א ד"ה ר"ה ושם ע"ב ד"ה ירושלים אף ברש"י מבואר הטעם דבעינן דומה לדגלי מדבר וכן הוא ברשב"א כב, ב. אולם בריטב"א ובמאירי אף דמודים בגוף הדין לא הזכירו הטעם משום דבעינן דומה לדגלי מדבר, וכן נראה מרבינו דלא מטעם דומה לדגלי מדבר קאחינן עלה דהא רבינו כתב דוק לענין מקורה וט"ז אמה ילפינן ממשכן ולא לדבר אחר. ואי פירצה יתר מי' לאו דאורייתא כמו שתפס החזו"א סי' קיב ודלא כמשכ"י (ועיין היטב בדברי רבינו במלחמות כב, א מדכתב דאפילו בביקעין בו שתי

יחמיר ע"ש. 260 שבת ו, א. 261 שם ו, ב. 262 ולעיל הערה 257 הבאנו תירוץ הר"ן בשם הרא"ה על קושיא זו וכן לדעת הריטב"א והרי"ז וכבר עמד בזה המשכ"י דף קו, א עמ' ב שהתכוון לקושיית רבינו ותירצה ע"פ הריטב"א ומשמע מזה דרבינו חולק על הריטב"א בדעת רש"י מולא תירץ הכי וזה מתאים עם גירסת רבינו דלא גרס שוקים וכמ"ש. 263 עירובין ו, א ד"ה כיצד. 264 שמות לה פסוק כב, וכוונת רבינו בקושייתו נראה משום דבשבת צו, ב ילפינן הוצאה משום דכתיב ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לויא ומחנה לויא רה"ר הוה. קאמר להו לישאל לא תפיקו מרה"י דינכו לרה"ר שכתוב איש ואשה אל תעשו מלאכה ויכל העם מהביא והגירסא לפנינו דהיתה בשבת (אך ע"ש בתוס' בשם ר"ח דלא ילפינן רק דמיקרי מלאכה ומיירי בחול) ולפי גירסא דידן הקשה רבינו דכיון דמלאכת הוצאה ילפינן מהא דאסר משה להביא ונשים היו בכלל ההבאה כדאיתא ויבאו הנשים על האנשים. א"כ מסתבר דכיון שהיו נשים במחנה לויא א"כ נקבע השיעור גם ע"י הנשים. וביותר נ"ל עפ"מ דאיתא במשכ"י קכה, א בעצם המקור של רש"י דבעינן ששים ריבוא היינו מסוגיא זו דהזורק דקראו דווקא למחנה לויא רה"ר. ולא במחנה ישראל עצמו וכיון דמחנה לויא היה ששים ריבוא דכל ישראל מצויין אצל משה להביא נדבה ילפינן ממשכן דברה"ר בעי ששים רבוא כמחנה לויא,

תר
מדא
לך
כמה
לך
הרין
נרא
אי
הרב
משנ
ואז
לרב
שדו

וערב
בפלג
ליתר
בכל
רה"י
רבים
הרשו
עליו
ו, א
דאוק
ב דו
פלוג
רה"ר
ורישו
זה
דהזכ
מכוון
וכן
זה
דומי
הערד
שיש
היינו
*270
עושד
ט"ז
כב,
כנוי
שהוג
תוך
יותר
שם
המחי
דילמ
שיעו
ומבט
דברי

①7 Isaiah ben Mali, di Trani

חידושי

תוספות רי"ד

על מסכתות

שבת עירובין פסחים ראש השנה
יומא סוכה ביצה מגילה מועד קטן
חגיגה תענית יבמות

מרבנינו ישעיה הראשון (הזקן) מטראני

במהדורה חדשה מוגהת בעיון רב
ובהוספות ותיקונים רבים כמבואר בעמוד הבא

בהוצאת

יריד הספרים

מאה שערים 6 ירושלים

קס מה זה יהושע... מה ראה רשות למצוה... פירוש ושמת חג... שהיא חובה דוקא בחג ולא בשאר יומי ודוקא בבשר... שלמי חגיגה ולא בשאר קרבנות...

קפ ס"ט ע"פ ור"ע נמי כי מתיב ליה הזאה דתרומה קא מתיב... לה פי ור"א הוא דסבר דמהואה דפסח... אותבי ומשיה קאמר ועלי אני הן וכי הוא ר"ע דגם בהואה... דפסח פליג עלי אמר לו או חילוף וכשכנס עליו ר"ע ואמר לו... אל תכפרני בשעת הדין מהואה דתרומה קאמר לי ומשם אני... מוכיח לכל אלה שהן משום שבות:

קס מיתביב רבה השיב ר"ע הואת ממא מת שחל שכוניו שלו... בערבן הפסח שחל להיות בשבת כהואה מצינה... והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת מצאתי כתיב בספר... אחד אלא ר"א גמריי איעקר ליה ואתא ר"מ לאדכורי ולמא ל... בהדיא לאו אורח ארעא והואה מ"ט אינה דוחה שבת גזרה... שמא יטלנה בידו כי והיא גירסא יפה דאליה מה משיב לי על... קשייתיה הראשונה שקשה לו ומאחר דאינמי מ"ט קא פרוק... וכיון דאוקמינן השתא דבהואה דממא מת שחל שביעי להיות... כייד שחל להיות בשבת עסיקי שאיז לעשותה מערב שבת... דהא לא ממא זימניי איב כלל דאמר ר"ע לא קא אלא אנופי... דפסח שכל עבודותיו שאי אפשר לעשותם מע"ש כגון שחיטתו... וריקת דמיו ומיחוי קרבניו והקטר חלביו דוחין את השבת אבל... דרכבתו והבאתו מחוץ לתחום והתיבתו יבלתו דאיפשר לעשותן... מאתמול אינן דוחין את השבת והואה אע"ג דאי אפשר לעשותה... מאתמול כיון דלאו עבודה דפסח היא לא דחיא שבת ולא... הוצרך לומר זה הכלל אלא בעבור הרכבתו והבאתו מחוץ... לתחום והתיבתו יבלתו כתב ריב"ש וצוק"ל שמא יטלנה בידו... בכלי גללים ואבנים שכל מעשי של פרה בכלי גללים ואבנים... כדאמרי במסכת יומא כדי שלא ימאנה ויוליכנה אצל פהור... שיהו עליו כדכתיב והזה הטהור על הטמא וע"כ יעבירנה ד"א... ברה"ד אפי' כשהוא עומד ברה"ש לחוש שמא יעבירנה ד"א... וכ"ש ברה"י שיש לחוש לאיסור שהרי בפסיעה אחת יכול... להוציא ואינו נ"ל מה שאמר שמא יטלנה בכלי גללים שאינם... מקבלים טומאה שאם הטמא הי' נטמא אע"ג שהכלי אינו מקבל... טומאה הי' מטמא במשא ואע"פ שטמא מת אינו מטמא במשא... באפר פרה מטמא מדרבנן כדתנן בפי"א דפרה כל הטעון ביאת... מים בין מד"ת בין מדברי סופרים מטמא את מי הטאת ואת... אפר הטאת ואת מזה מי הטאת במגע ובמשא ש"מ האי דקאמר... שמא יטלנה לאו מטמאין קאמר אלא אבהן שרוצה להוות וכי... מקשה לרבי אליעזר ויעבירנה על הכהן קאמר דכיון דבמצוה... קעסיק רשאי להעביד והאי דנקט ד' אמות ברה"ד מפני שסתם... העיירות כרמלית הן שאין דרין בהן ששים ריבוא שיהיו מבואותי... רשה"ד והילכך אם יוציא מביתו חוץ לרמלית קא מפיק ואם... יוציא נמי מן העיר לחוץ לרמלית לרה"ד קא מפיק שסתם... העיירות אינן מוקפות חומה שיהא רשה"י להכי נקט ד"א ברה"ד... שהיא איסור תורה עיין מה שכתבתי לקמן בפי' לולב וערבה:

משום דאיכא למיחש לנגבי והכי משמע גם בירושלמי דגרסי... התם אמר ר' אבינא מפני הרמאין:

פרק אלו דברים

קפ ס"ז ע"פ ת"ר הלכה זו נתעלמה מבני בתירא כו' ירושלמי... אמר ר' אבין והלא אי אפשר לשני שבועות... שלא יהול ארבעה עשר בשבת ולמה נתעלמה הלכה מהם כדי... ליתן גדולה להילל אמר ר' מנא אנא שמעית מן ר' יודן ומכל... רבנין מפני מה נוהגין ככ"ד שלמטה כבוד כדי שלא ירבו... המחלקות בישראל שלשה הניחו (ב"ר) וכתרן) פניהו וירשו... להם חיי עוה"ב ואלו הן יונתן בן שאול ור' אלעזר בן עזריה... וזקני בתירא דרדין גרמא מן נשיותא ומנני נשיא:

קס ויתר ממאתים פסחים כו' ירושלמי אית תנא תני מאה ואית... תנא תני מאתים ואית תניא תני שלש מאות מאן... דאמר מאה תמידין ומ"ד מאתים תמידין ומוספי שבתות ומ"ד... שלש מאות תמידין ומוספי שבתות ושל ימים טובים ושל ר"ח... ושל מעדותי' ושל מעדותי' ושל מעדותי' ושל מעדותי'... קס למחר מי שפסחו טלהו כו' מוכיח מיכן שביי בניסן שאלו... אבותו ועל הסניגין וא"כ למה לא הכריזו שיביאום... מהיום וי"ל דכבהו הי' סמוך לחשיכה מפני שהיו יושב ודורש בהי... פסח כל היום כולו אינו י"ל כך הי' הרבם לעשות בשחי' חל... להיות י"ד בשבת ומפני שהיו נהוגים העם לעשות כן עשו כך... שאע"פ שיכולים להביאם מאתמול התירו להם להביאם בשבת... כיון דהוי כלאחר יד וע"י בהמה והלל יודע הי' שבשבת היו... מביאים אותם אלא ששבת באיזה ענין הותר להם להביאם:

קפ ס"ז ע"פ אדר בה זכ חמור שכן עושה משכב ומושב ומטמא... כלי חרס בהיסט עיין בפ"ק דמגילה... במהדורא תנינא:

קס דאמרי' יונתן פתילות לא נתקדשו ובעל קרי משתלח חוץ... לשתי מחנות פירש המורה תני תרתי מילי תרווייהו... כו' הדרי שמעינהו מרבנן וכי הדרי אמרינהו נ"ל דתרווייהו חדא... מילתא נינהו ואתא לפרושי מאי דתנן בפ"ק דמדות ובפ"ק... דתמיד אירע קרי באחד מהם יוצא והולך לו במסבה ההולכת... תחת הבירה והנרות דולקין מיכן ומיכן עד שהוא מגיע לכית... הטבילה כו' עד בא וישב לו אצל אחיו הכהנים עד שהשערים... נפתחים ויוצא והולך לו דאלמא כל הלילה הי' עומד במחילה... ולא תימא משום דבעל קרי מותר במחנה לויי שהוא משתלח... חוץ לשני מחנות אלא טעמא משום דמחילות לא נתקדשו:

קפ ס"ח ע"פ ורבינא חותכין יבלת במקדש כו' עיין מה... שכתבתי בפי' בתרא דעירובין במהדורא... תנינא:

פרק ב

גדרי רשות הרבים

[והדרכים לתקן רה"ר שיהא מותר לטלטל שם]

פתיחה

כתב הרמב"ם (שבת פי"ד ה"א) 'אי זו היא רשות הרבים, מדברות ועיירות ושווקים ודרכים המפולשין להן. ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה, ולא יהיה עליו תקרה'. מקור דברי הרמב"ם הם מדברי הגמ' בשבת (ו.) שמבואר שם מהם המקומות שהם רה"ר. וכן מדברי הגמ' בשבת (צט.) שדרך רשות הרבים היא שש עשרה אמה. וסוף דבריו שלא יהא עליו תקרה מקורו בגמ' בשבת (ה.), 'והאמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי אבא א"ר הונא אמר רב, המעביר חפץ ד' אמות ברשות הרבים מקורה פטור, לפי שאינו דומה לדגלי מדבר'.

והנה הדבר ברור שכדי שמקום יחשב לרשות הרבים צריך שיהא מסור להילוך רבים. אמנם לא מצינו בש"ס בהדיא כמה אנשים צריך שיהו מהלכין שם כדי שיהא רשות הרבים, ונחלקו הראשונים אם צריך שיהלכו שם ששים רבוא או לא. וכן יש לעיין אם צריך שהמקום יהיה שייך לבעלות הרבים, או שגם אם המקום שייך ליחיד אם יש בו הילוך רבים נחשב המקום לרשות הרבים. ולהלן יתבארו ענינים אלו בארוכה.

עוד יתבאר בס"ד כיצד אפשר לתקן רשות הרבים שיהא מותר לטלטל בו, ושאר הפרטים בענין זה. L

א. שלשה סוגי רשות הרבים

איתא בגמ' שבת (ו.) 'ואיזו היא רשות הרבים, סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין. הגמ' מפרטת שלשה סוגי רשות הרבים. א. סרטיא, והיינו מסילה שהולכין בה מעיר לעיר (רש"י). ב. פלטיא, דהיינו רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה (רש"י). ג. מבואות המפולשין, והם

המבואות ש'
ונפרש הדבר

הנה נה'
כיצד, ועיין ו'
מהלכין ברה
שהוא מסילו
ושמא דעת
והולכים ממ'
מדקדקין בה
אין שם רשו'
מחזור. עכ"'
במדבר ששנ'
צריך שיהיו
מעיר לעיר ו'
לכו"ע. ומו"
ביאר סברת ו'
מעיר לעיר,
המבואות שו'
רשות הרביכ

וראיתי
הל' שבת (ד)
הרמב"ן הנ"
דרבה דשמא
(ר"ה כט: מ'
אמות ברשו'
ועי"ש במה
מפני שסתם
מבואותיה ר

המבואות של העיר שרחבים ט"ז אמה ומפולשין משני ראשיהן (רש"י).
ונפרש הדברים בעז"ה. L

ב. הגדרת רשות הרבים דסרטיא

74 הנה נחלקו הראשונים (עירובין ו. ברש"י ד"ה ר"ה, ותוס' שם ד"ה כיצד, ועיין בביאור הלכה סי' שמה ד"ה שאין ששים רבוא) אם צריך שיהיו מהלכין ברה"ר ששים רבוא כדי שיחשב לרשות הרבים. אמנם לגבי סרטיא שהוא מסילה שהולכין בה מעיר לעיר, כתב הרמב"ן (עירובין נט.) וז"ל: 'ושמא דעת הראשונים לומר שהאיסטריא שהיא כבושה חוץ לעיירות והולכים ממנה מעיר לעיר וממדינה למדינה עד סוף כל העולם, אין מדקדקין בה בעבורין עליה ששים רבוא, דהא דכו"ע הוא. אבל בתוך העיר אין שם רשות הרבים בלא ששים רבוא, דתהוי כדגלי מדבר. וגם זה אינו מחזור. עכ"ל. דהיינו שהרמב"ן מחדש שדין ששים רבוא נאמר דווקא במדבר ששם בדרך כלל אין דרך כבושה לרכים, וכדי שיהיה רשות הרבים צריך שיהיו שם ששים רבוא. וכמו כן בעיר צריך ששים רבוא. אבל מסילה מעיר לעיר הוי רשות הרבים אפילו בלא ששים רבוא, כיון שהיא מסורה לכו"ע. ומו"ד הגר"צ שכטר שליט"א (בקובץ קול צבי תשס"ה עמ' 84) ביאר סברת הרמב"ן שבאמת עיקר רשות הרבים הם הדרכים שהולכים בהם מעיר לעיר, ובהם אין צריך את התנאי של ששים רבוא וכו'. אמנם המבואות שבתוך העיר אינם בעצם רשות הרבים, ולכן צריך בהם את תנאי רשות הרבים כדי שיהיה עליהם שם רשות הרבים.

וראיתי בספר עיונים בהלכה להרה"ג ר' שלמה זלמן שמעיה שליט"א הלי' שבת (חלק ב' סי' נו) שהביא שהתוס' רי"ד ג"כ הולך בעקבות שיטת הרמב"ן הנ"ל. והוא בתוס' רי"ד בפסחים (דף סט. ד"ה מתיר) לגבי גזירה דרבה דשמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, והקשו התוס' בכמה מקומות (ר"ה כט: מגילה ד: סוכה מג. וביצה יח.) למה חיישינן שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים ולא חששו שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים. ועי"ש במה שתירצו. וכתב התוס' רי"ד 'והאי דנקט ד' אמות ברשות הרבים, מפני שסתם העיירות כרמלית הן שאין דרין בהן ששים ריבוא שיהיו מבואותיה רשות הרבים, והלכך אם יוציא מביתו חוץ, לכרמלית קא מפיק,

ואם יוציא נמי מן העיר לחוץ, מכרמלית לרשות הרבים קא מפיק, שסתם העיירות אינן מוקפות חומה שיהא רשות היחיד, להכי נקט ד' אמות ברשות הרבים שהיא איסור תורה וכו' עכ"ל. וכלומר שבדרך כלל תוך העיר הוי כרמלית כיון שאין שם ששים רבוא, ולכן אם מוציא מביתו לחוץ הוי כמוציא מרשות היחיד לכרמלית, ואם מוציא מכרמלית [תוך העיר] לחוץ לעיר שהוא רשות הרבים הרי ג"כ לא מיחייב שהרי זה הוצאה מכרמלית לרשות הרבים, והחשש היחיד לאיסור דאו' הוא שמעביר ד' אמות מחוץ לעיר שהוא רשות הרבים, וחייב משום העברת ד' אמות. והקשה בספר הנ"ל למה חוץ לעיר נחשב רשות הרבים, הרי אין שם ס' רבוא. ומוכח דהתוס' רי"ד ס"ל כהרמב"ן דהא דבעינן ס' רבוא היינו דוקא בתוך העיר, אבל הדרך שמעיר לעיר לעולם הוה רשות הרבים אף כשאין בה ששים רבוא.

אמנם, האג"מ (או"ח ח"א ס' קלט ענף ה) נקט בדעת השו"ע דלא כהרמב"ן. וז"ל 'ולכן אני אומר שודאי סגי בזה שישנם בעיר ולכל היותר שישנם ברחובות כל העיר ס' רבוא, שזה הוי כמו במדבר במחנה, אבל ממילא יש חלוק בין רשות הרבים דעיר לרשות הרבים דדרכים, דבדרכים אם אין עוברין שם ששים רבוא הרי ממילא ליכא שם ס' רבוא, לכן בהכרח שיעברו שם ס' רבוא, ויהיה מה שמצריך הש"ע להי"א שיהיו ס' רבוא עוברין בו בדרכים דוקא. ובאם הוא ברחובות העיר שאיירי בריש הסעיף, יהיה הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב, ומה שנקט הש"ע לשון כזה שיותר משמע שיהיו עוברין בו באותו מקום לבדו כל הס' רבוא, הוא בשביל דרכים שמחוץ לעיר ששם צריך שיהיו עוברין בו באותו הדרך, לכן לא חש למינקט לשון זה, כיון שיש לפרש לשון זה ברחובות העיר על העיר אף שהוא בדוחק, כיון שהוא לשון מרווח על דרכים. עכ"ל. וביאור הענין שהאג"מ חידש שאין צריך שהס' רבוא יהיו עוברין ברחוב אחד, אלא שכל הרחובות שבשטח של י"ב מיל על י"ב מיל מצטרפין לשיעור זה, ואם בכלם יחד יש ששים רבוא נעשו כל הרחובות רה"ר, ויתבאר עוד להלן (אות ט). והקשה על דבריו מלשון השו"ע (סי' שמה ס"ז) 'וי"א שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רה"ר' עכ"ל. שמשמעות לשון זה שצריך שיעברו ברחוב זה. ויישב שלשון עוברים בו שמשמעותו ברחוב אחד קאי אדרכים שתוך לעיר שבהם צריך שכל

הששים הו
מצטרפין נ
שבמסילה
שמואל פו

איתא
הרבים הו
וברשב"א
נתקצר רח
להתלקט ב
להלכה בט

אמנם
לרוב רה'
דעירובין כ
ראשיהן מ
חשיב רה"
הולך ארכ
משני צדיו
(ד"ה י"ג

אולם
מפולש לר
ד"ה ומתק
מפולש מ'
ראשונים פ
עירובין ז'

הפוסט
שהמבוי יו

הששים רבוא יעברו שם כדי ליצור רשות הרבים, משא"כ בתוך העיר מצטרפין כל רחובות העיר לס' רבוא. ונמצא שהאג"מ למד בדעת השו"ע שבמסילה שמעיר לעיר צריך ס' רבוא, ודלא כהרמב"ן [הערת הרב ר' שמואל פולטמאן שיח"ל].

ג. רשות הרבים בתוך העיר

מבואות המפולשין ושיעור ט"ז אמה

איתא בגמ' שבת (ו.) שמבואות המפולשין בתוך העיר הרי הם רשות הרבים. והיינו במבואות רחבים ט"ז אמה וכמבואר בגמ' שם (כט.). וברשב"א בעבודת הקודש (שער שלישי) חידש שאף אם בהמשך המבוי נתקצר רחבו והוי פחות מט"ז אמה הוי רה"ר שאי אפשר לרשות הרבים להתלקט במלקט. וכן כתבו התוס' (עירובין ו: ד"ה וכי תימא) וכן הובא להלכה בשו"ע (סי' שמה ס"ח).

אמנם כתב הרשב"א שאם המבוי אינו רחב ט"ז אמה ואורכו מפולש לרוחב רה"ר שהיא ט"ז אמה, אז אין המבוי רשות הרבים. והרא"ש (פ"ק דעירובין סי' ח) כתב בשם הר"י שמבואות הרחבים י"ג אמה ושליש ושני ראשיהן מפולשין לרשות הרבים שהוא רחב ט"ז, כיון דבקעי בהו רבים חשיב רה"ר ממש מן התורה. [כלומר שאם המבוי שהוא פחות מט"ז אמה הולך ארכו לרוחב רשות הרבים הוי רשות הרבים אם יש רשות הרבים משני צדיו]. וכן נפסק בשו"ע (סי' שמה ס"ט). ועיין בביאור הלכה שם (ד"ה י"ג אמות ושליש).

אולם אם המבוי עצמו רחב ט"ז אמה הוי רשות הרבים בתנאי שהוא מפולש לרשות הרבים כגון לסרטיא או פלטיא. ועיין בביאור הלכה (שם ד"ה ומתקצרין) שכתב שלפי דברי הרשב"א הנ"ל יוצא דאפילו אם רק מפולש מצדו אחד לרה"ר מקרי מפולש לרה"ר ועי"ש שכתב שהרבה ראשונים פליגי וסבירא להו דבעינן מפולש מב' צדדים עי"ש. (עיין בסוגיא עירובין ז.)

ד. ביאורים בהגדרת מפולש משער לשער

הפוסקים דנו האם ההגדרה של מפולש היא מכוון וישר, דהיינו שהמבוי יהיה מכוון וישר עד שמגיע לשער העיר שבו נמצא הסרטיא או

זם
ות
זוי
זוי
זון
זית
זון
פר
כח
זר,
זים

לא
יתר
זבל
זים
זרח
זוא
זיק,
ז"ע
זוא,
ז"ך,
זעיר
ז"ל.
זחב
זפין
ז"ר,
זמה
ז"ל.
ז בו
זכל